

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА: ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ У 2010–2018 РР.

© Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2019

вул. Лютеранська, 28а, офіс 1

01024, Київ, Україна

тел. +38 044 290 47 37

info@feao.org.ua

www.feao.org.ua

www.facebook.com/feao.vru/

У публікації подано інформацію про валовий внутрішній продукт та його складові, розраховані за різними методами, за 2010–2018 рр. Показники валового внутрішнього продукту і валової доданої вартості та інших складових ВВП дають можливість охарактеризувати та проаналізувати тенденції розвитку галузей економіки та економічний розвиток країни загалом.

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України створено в межах проекту, що імплементується консорціумом партнерів, адмініструється Вестмінстерською фундацією за демократію (WFD) та фінансується програмою «Підтримка реформи управління державними фінансами» Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) за дорученням Федерального Міністерства економічної співпраці та розвитку Німеччини (BMZ) та Міністерства Великої Британії з питань міжнародного розвитку (DfID).

Завдання Офісу полягає в посиленні ефективності та якості економічного та фінансового законодавства, яке розробляє й ухвалює Верховна Рада України, та підвищенні використання наявної в Україні фінансової інформації для здійснення ефективного нагляду за діяльністю уряду.

Передрук цього матеріалу авторизований. Дозвіл на використання або передрук тексту необхідно отримати напряму від власників прав.

Підготували: Олег Іванов, Ольга Волошина.

За загальною редакцією В. М. Мазярчука.

Думки, висловлені в матеріалах авторів, необов'язково відображають точку зору ОФЕА, його працівників або представників наглядової ради.

Автори не є співробітниками, не консультують, не володіють акціями та не отримують фінансування від жодної компанії чи організації, яка мала б користь від цього матеріалу, а також жодним чином з ними не пов'язані.

© Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2019

ВСТУП

З середини 1990-х рр. із переходом від статистики балансу народного господарства (БНГ) до прийнятої в усьому світі системи національних рахунків (СНР) Україна розпочала розрахунок валового внутрішнього продукту. Згідно з концепцією, затвердженою ООН у 1993 році, Міністерство статистики України розробило систему національних рахунків України.

СНР вимірює ВВП трьома методами¹: за доданою вартістю (виробничий метод), за доходами (розподільчий метод) і за витратами (метод кінцевого використання). При застосуванні виробничого методу сумуються вартісні обсяги продажів підприємств з вирахуванням вартості матеріалів і послуг, придбаних в інших організацій. Аналіз показника ВВП за цим методом дає змогу виявити співвідношення і роль окремих галузей в утворенні загального ВВП, а зіставлення показників за декілька років – виявити зміну його структури та динаміку розвитку окремих галузей національної економіки. Отримані в такий спосіб результати свідчать про характер не лише структурно-інвестиційної, а й усієї економічної політики.

У розрахунку ВВП за доходами сумуються всі види доходів, а також амортизаційні відрахування та непрямі податки на бізнес: оплата праці найманих працівників; податки (окрім субсидій на виробництво та імпорту); валовий прибуток і змішаний дохід.

Розподільчий метод розрахунку ВВП має самостійне значення в економічному аналізі, насамперед в аналізі доходів та їх структури, у характеристиці податкового навантаження, частки валового прибутку у ВВП. Якщо від ВВП відняти споживання основного капіталу (амортизації), залишиться чистий внутрішній продукт, який точніше характеризує зростання національної економіки.

Показник ВВП дає можливість порівнювати розвиток країни із іншими країнами світу, а ВВП на душу населення використовується на практиці як найбільш обґрунтована характеристика економічного добробуту.

У дослідженні представлені показники ВВП за 2010–2018 рр., його структура за різними методами розрахунку, валова додана вартість та основні тенденції. Дані взяті з офіційного сайту Державної служби статистики України.

Окрім того, у Додатку 2 подано поквартальний показник ВВП, розрахований за різними методами, за 2016–2018 рр. і у Додатку 3 подано ВВП за категоріями кінцевого використання за 2010–2018 рр.

---

¹ ВВП. Енциклопедія сучасної України. отримано з: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=33001.

Валовий внутрішній продукт: визначення, основні тенденції

Державна служба статистики надає такі визначення² показників ВВП:

Валова додана вартість (ВДВ) розраховується як різниця між випуском в основних цінах та проміжним споживанням. Вона містить у собі первинні доходи, що створюються учасниками виробництва і розподіляються між ними.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) на стадії виробництва визначається як різниця між випуском у ринкових цінах та проміжним споживанням у цінах покупців або як сума валових доданих вартостей видів економічної діяльності і податків на продукти, за винятком субсидій на продукти.

Виділяють номінальний і реальний ВВП. Номінальний ВВП – це обсяг ВВП у поточних (фактичних) цінах.

Реальний ВВП (з поправкою на інфляцію) – це обсяг ВВП у цінах попереднього року або періоду, який прийнятий за базу порівняння.

На динаміку ВВП у поточних цінах впливають зміни його фізичного обсягу і ціни на товари та послуги. У реальному ВВП враховується, якою мірою зростання ВВП визначається реальним зростанням виробництва, а не цін. Відношення номінального ВВП до реального називається дефлятором ВВП.

Індекс-дефлятор ВВП – це сукупність індексів цін, які надають узагальнену характеристику їх змін у звітному періоді порівняно з цінами періоду, прийнятого для порівняння.

Існує три методи розрахунку ВВП:

- Виробничий метод³ – ВВП вимірюється як сума валової доданої вартості всіх видів економічної діяльності за всіма інституційними секторами економіки і податків, за винятком субсидій на продукти.
- Метод доходів⁴ – ВВП визначається як сума первинних доходів: оплата праці найманих працівників + податки, за винятком субсидій на виробництво та імпорту, + валовий прибуток і змішаний дохід.
- За категоріями кінцевого використання⁵ ВВП визначається як сума кінцевих споживчих витрат + валове нагромадження капіталу + сальдо експорту-імпорту товарів і послуг.

---

² Методологічні пояснення. Отримано з: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/metod_nr.htm.

³ Методика розрахунку валового внутрішнього продукту за виробничим методом і за доходами. Отримано з: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2004/610/met_vvp_vm_d.zip.

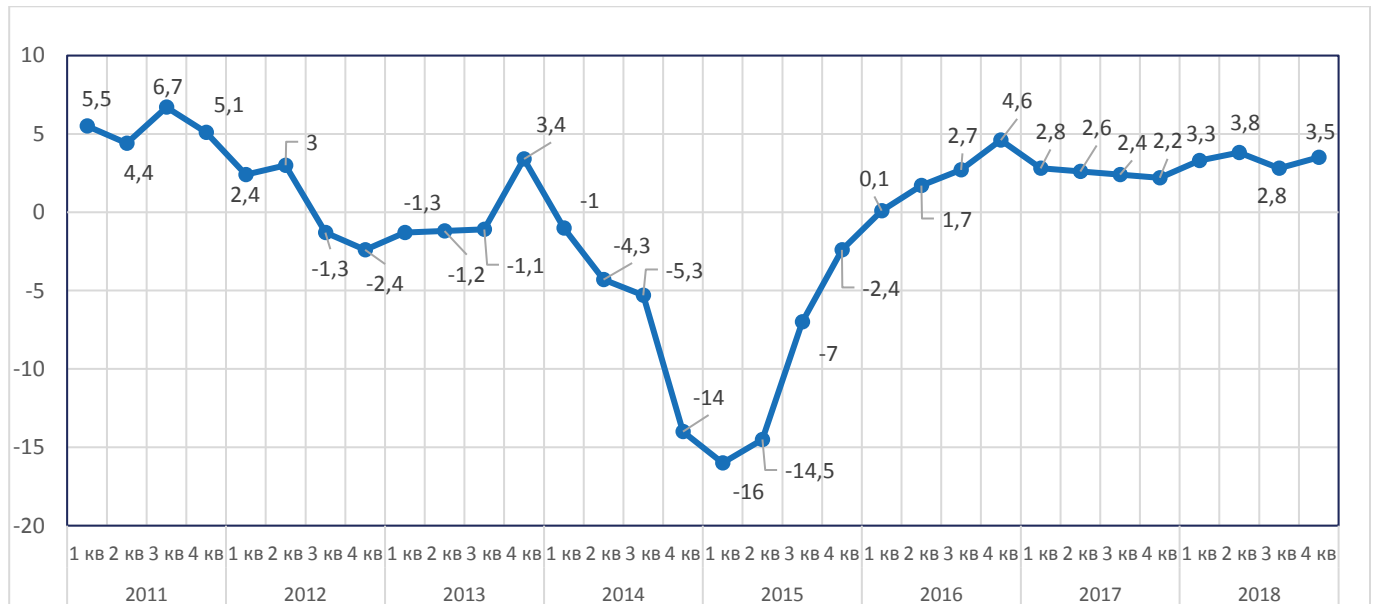
⁴ Методика розрахунку валового внутрішнього продукту за виробничим методом і за доходами. Отримано з: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2004/610/met_vvp_vm_d.zip.

⁵ Методологічні положення щодо річного розрахунку валового внутрішнього продукту за категоріями кінцевого використання. Отримано з: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2006/581/met_kin_vyk.zip.

За даними Уряду⁶, економіка України в 2018 році порівняно з 2017 роком зросла на 3,3%, що відповідає прогнозним параметрам і загальним орієнтирам розвитку України. Як свідчать дані Державної служби статистики України, номінальний ВВП становив 3,5 трлн грн, а у перерахунку на душу населення – 84 190 грн. З огляду на динаміку змін ВВП (рис. 1) можна зазначити, що економіка України зростає більше 12 кварталів поспіль.

Так, зростання реального ВВП у четвертому кварталі 2018 року становило 3,5% порівняно з останнім кварталом 2017 року.

За даними⁷ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, економічне зростання у 2018 році підтримувалося внутрішнім попитом – інвестиційним та споживчим на фоні відносно сприятливої зовнішньої кон'юнктури. За даними⁸ Національного банку України, у 2018 році зростання ВВП підтримувалося сільським господарством та секторами, орієнтованими на внутрішній попит.

Рис. 1. Зміна обсягу ВВП, у % до відповідного кварталу попереднього року

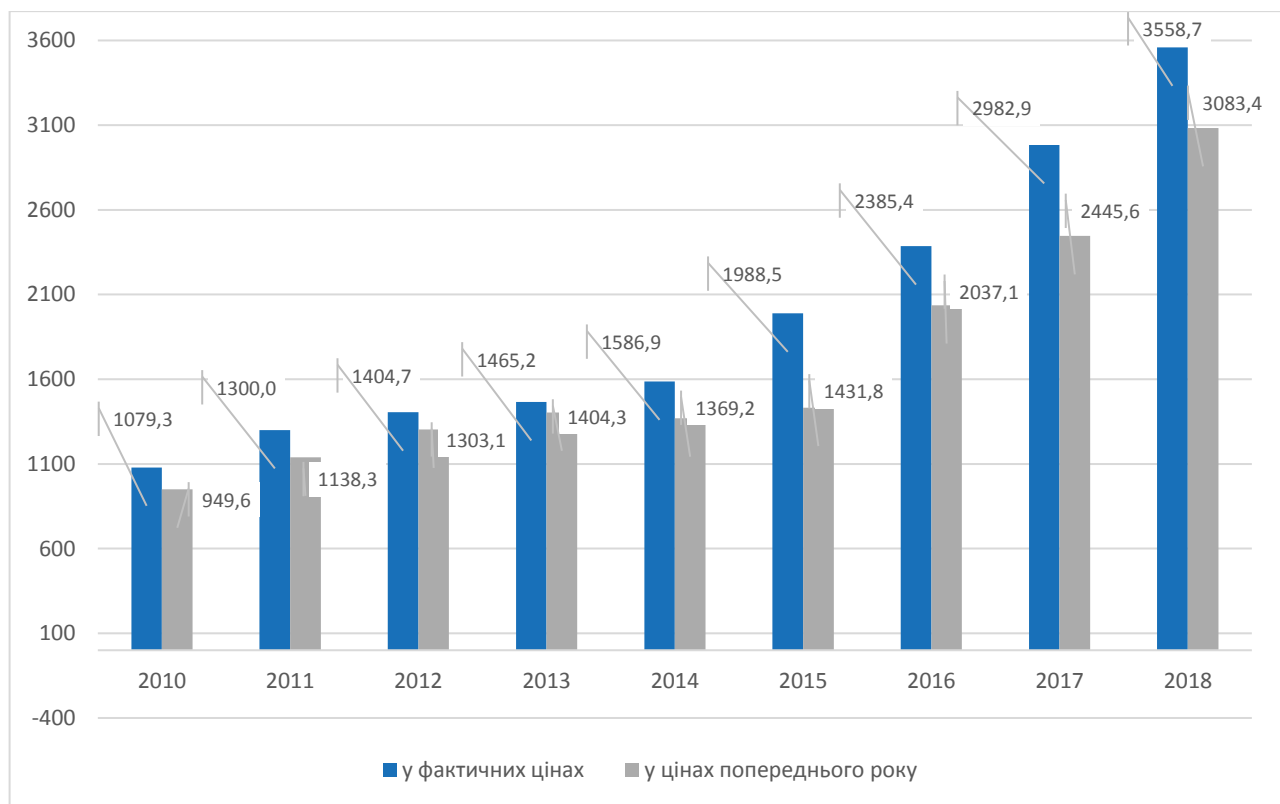
Джерело: Державна служба статистики України.

Абсолютні значення ВВП (у фактичних цінах і цінах попереднього року) також свідчать про тенденції до зростання (див. рис. 2).

⁶ Економіка України в 2018 році зросла на 3,3%, – Держстат. Отримано з: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/ekonomika-ukrayini-v-2018-roci-zrosla-na-33-derzhstat>.

⁷ Звіт про діяльність Міністерства економічного розвитку і торгівлі України за 2018 рік. Отримано з <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=ddd408-886f-4973-a944-b5e91386bb30>.

⁸ Інфляційний звіт. Січень 2019 року. Отримано з: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=87678886>.

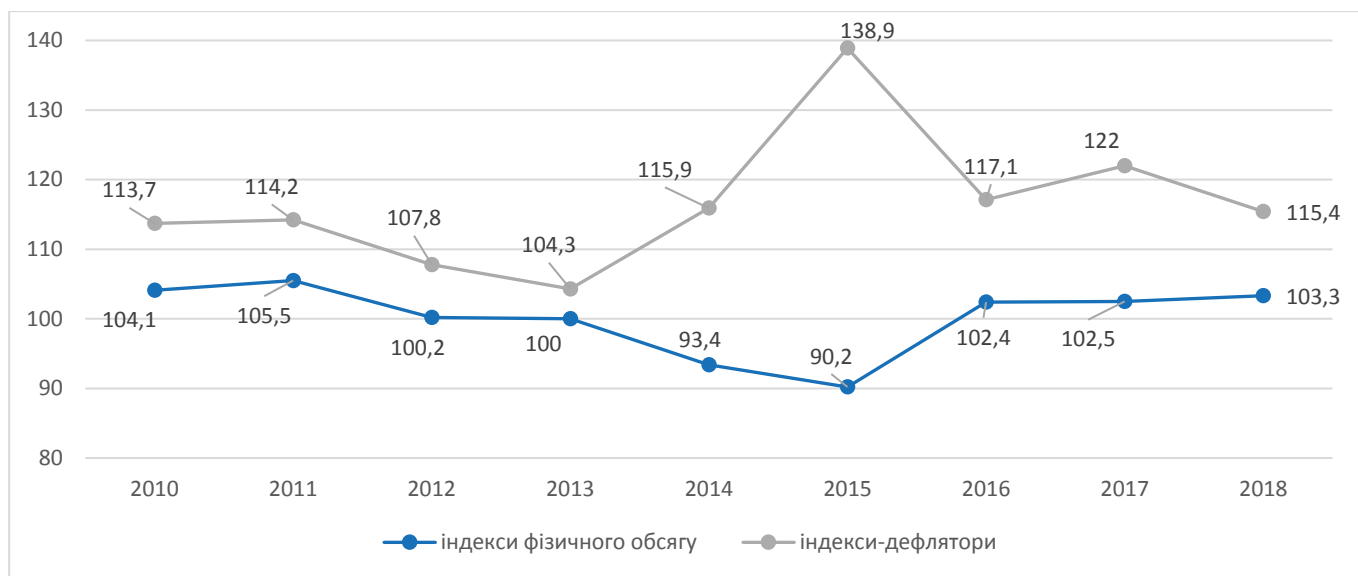
Рис. 2. Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах та цінах попереднього року, млрд грн

Джерело: Державна служба статистики України.

У 2014 році зростання обсягу номінального ВВП порівняно з 2013 роком сягнуло 121,7 млрд грн, або 108,3%, водночас обсяг реального ВВП у 2014 році впав на 35,1 млрд грн, або до 97,5%. Такі коливання, коли номінальний ВВП зростає, а реальний падає, відбуваються під час одночасного зростання цін на товари та послуги (інфляція) і скорочення обсягів виробництва, споживання цих товарів (див. рис. 3).

Збільшення номінального ВВП у 2015 році становило 401,6 млрд грн, або 125,3%, тоді як збільшення реального ВВП у цінах 2014 року – лише 62,6 млрд грн, або 104,6%. Однак індекс фізичного обсягу також знижувався у цей період (див. рис. 3). Отже, зростання реального ВВП у 2015 році у цінах 2014 року зумовлено також інфляцією.

2016 рік позначився зростанням номінального ВВП на 397 млрд грн (або майже 20%). При цьому зростання реального ВВП у цінах 2015 року дорівнювало понад 42%, тоді як зростання реального ВВП у цінах 2010 року теж становило 3,6% (або 34,5 млрд грн). Таким чином, можна говорити, що економіка України в 2016 році офіційно вийшла з рецесії, яка тривала впродовж останніх трьох років.

Рис. 3. Зміна фізичного обсягу та дефлятора ВВП, у % до попереднього року

Джерело: Державна служба статистики України.

Кабінет Міністрів України затвердив представлений Міністерством економічного розвитку і торгівлі України «Прогноз соціального і економічного розвитку України на 2019–2021 роки», який передбачає зростання ВВП⁹ за підсумками 2019 року на рівні 3%. Відповідно до оновлених даних МЕРТ, представлених в Макроекономічному огляді Міністерства фінансів України¹⁰, зростання реального ВВП очікується на рівні 2,8%.

Світовий банк також знизив¹¹ прогноз зростання ВВП у 2019 році до 2,7% (січневий прогноз – 2,9%). Прогноз зростання ВВП України у 2019 року від Міжнародного валютного фонду¹² – 2,7%.

Національний банк України вважає¹³ актуальним прогноз зростання ВВП на рівні 2,5% в 2019 році.

23 листопада 2018 року Верховна Рада України ухвалила Державний бюджет на 2019 рік, у якому закладено прогноз зростання ВВП на рівні 3% при інфляції 7,4%.

⁹ Постанова КМУ «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019–2021 роки» від 11.07.2018 року №546. Отримано з: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-prognozu-ekonomichnogo-i-socialnogo-rozvitku-ukrayini-na-20192021-roki>.

¹⁰ Макроекономічний огляд. Випуск №4, квітень 2019 року. Міністерство фінансів України. Отримано з: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Macroeconomic_outlook_MFU_April_4_2019_ext_ukr.pdf.

¹¹ Europe and Central Asia Economic Update, Spring 2019: Financial Inclusion. Отримано з: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/31501?locale-attribute=en>.

¹² World Economic Outlook. Growth Slowdown, Precarious Recovery April 2019. Отримано з: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/03/28/world-economic-outlook-april-2019>.

¹³ Інфляційний звіт. Січень 2019 року. Отримано з: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=87678886>.

Валовий внутрішній продукт за виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності

Відповідно до методології Державної служби статистики України виробничий метод полягає у визначенні валової доданої вартості (ВДВ) за видами економічної діяльності як різниці між вартістю виробленої продукції в основних цінах і вартістю матеріальних витрат та послуг, спожитих у процесі виробництва.

ВВП для економіки в цілому в ринкових цінах визначається як сума валової доданої вартості всіх видів економічної діяльності за всіма інституційними секторами економіки в основних цінах і податків, за винятком субсидій на продукти.

Зазначений метод має важливе значення при аналізі результатів функціонування економіки. Він дозволяє охарактеризувати внесок кожного виду економічної діяльності та кожного інституційного сектору економіки в створення ВВП.

Таблиця 1

Структура ВВП

у фактичних цінах, млрд грн

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ВВП	1079,3	1300,0	1404,7	1465,2	1586,9	1988,5	2385,4	2982,9	3558,7
ВДВ	954,5	1122,6	1213,1	1283,8	1382,7	1689,4	2023,2	2520,1	3017,0
<i>ВДВ, у % до ВВП</i>	<i>88,4</i>	<i>86,4</i>	<i>86,4</i>	<i>87,6</i>	<i>87,1</i>	<i>85,0</i>	<i>84,8</i>	<i>84,5</i>	<i>84,8</i>
Податки на продукти	127,4	179,3	195,5	183,6	206,3	302,3	367,8	473,1	550,5
<i>Податки, у % до ВВП</i>	<i>11,8</i>	<i>13,8</i>	<i>13,9</i>	<i>12,5</i>	<i>13,0</i>	<i>15,2</i>	<i>15,4</i>	<i>15,9</i>	<i>15,5</i>
Субсидії на продукти	-2,4	-1,9	-3,9	-2,2	-2,1	-3,19	-5,6	-10,3	-8,7
<i>Субсидії, у % до ВВП</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,2</i>

Джерело: Державна служба статистики України.

Відповідно до методики Державної служби статистики України валова додана вартість розраховується як різниця між випуском та проміжним споживанням. Вона містить у собі первинні доходи, що створюються учасниками виробництва.

Своєю чергою випуск товарів і послуг визначається їхньою вартістю і є результатом виробничої діяльності господарюючих одиниць-резидентів у звітному періоді. До випуску включаються:

- усі товари незалежно від їх використання (як товари, надані іншим одиницям, котрі їх не виробляють, так і товари, вироблені для власного кінцевого споживання або нагромадження, включаючи приріст запасів матеріальних оборотних коштів у виробника);
- послуги, надані іншим інституційним одиницям, зокрема неринкові послуги органів державного управління і некомерційних організацій;
- побутові й домашні послуги (приготування їжі, прибирання, догляд за дітьми тощо), які надаються найманою домашньою прислугою, що оплачується;

- умовно-обчислена вартість послуг з проживання у власному житлі.

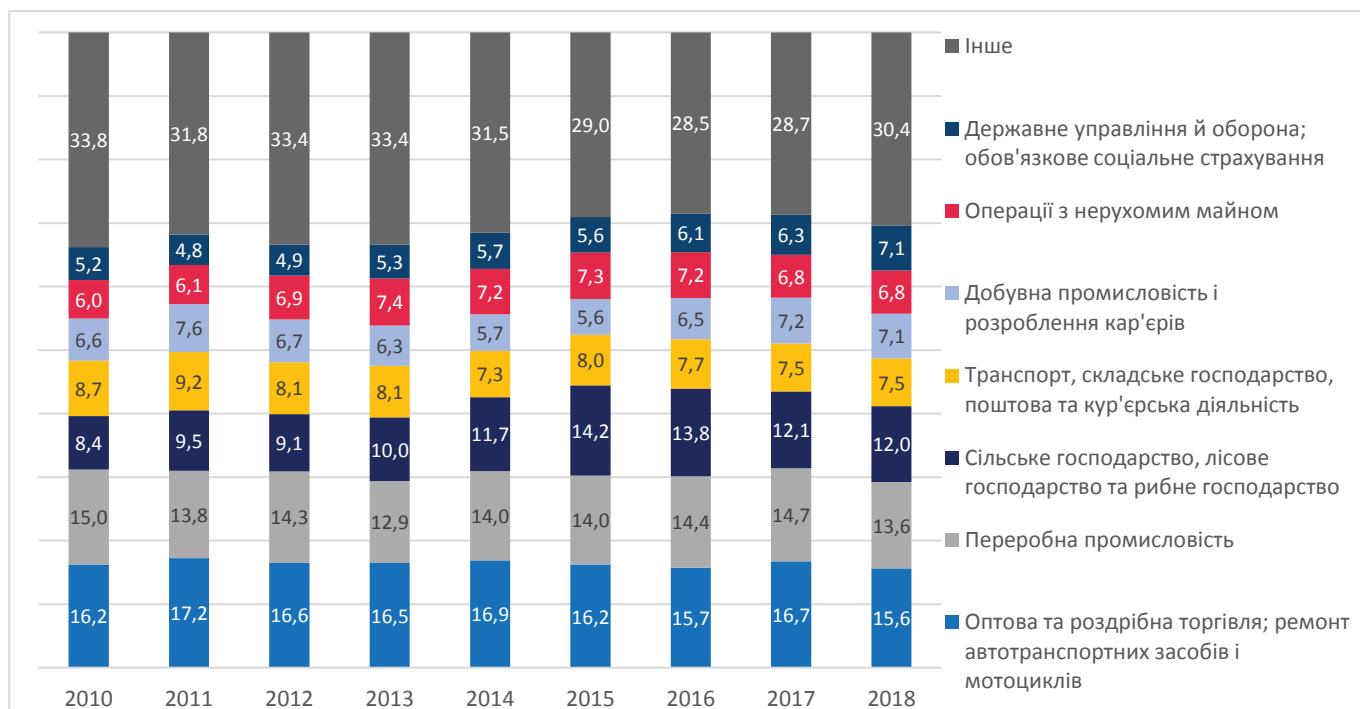
Проміжне споживання відображає вартість товарів і послуг, використаних у процесі виробництва (окрім основних засобів, використання яких враховується як споживання основного капіталу). Проміжне споживання включає такі елементи:

- матеріальні витрати;
- оплата послуг (включаючи витрати на відрядження в частині оплати проїзду та послуг готелів).

До складу матеріальних витрат включається вартість витрачених у виробництві сировини і матеріалів, напівфабрикатів та комплектуючих, палива й електроенергії, будівельних матеріалів, запасних частин, тари і тарних матеріалів, інших матеріальних витрат. Не включаються до матеріальних витрат вартість придбаного для перепродажу товару та вартість покупних матеріалів (електроенергії, газу, нафтопродуктів тощо), які реалізуються без додаткової обробки на цьому підприємстві.

Оплата послуг включає послуги транспорту (вантажного і пасажирського), послуги пошти і зв'язку, діяльність у сфері інформатизації, послуги освіти тощо.

Протягом 2010–2018 рр. у структурі доданої вартості відбувалися певні зміни (див. рис. 4).

Рис. 4. Структура валової доданої вартості, у %

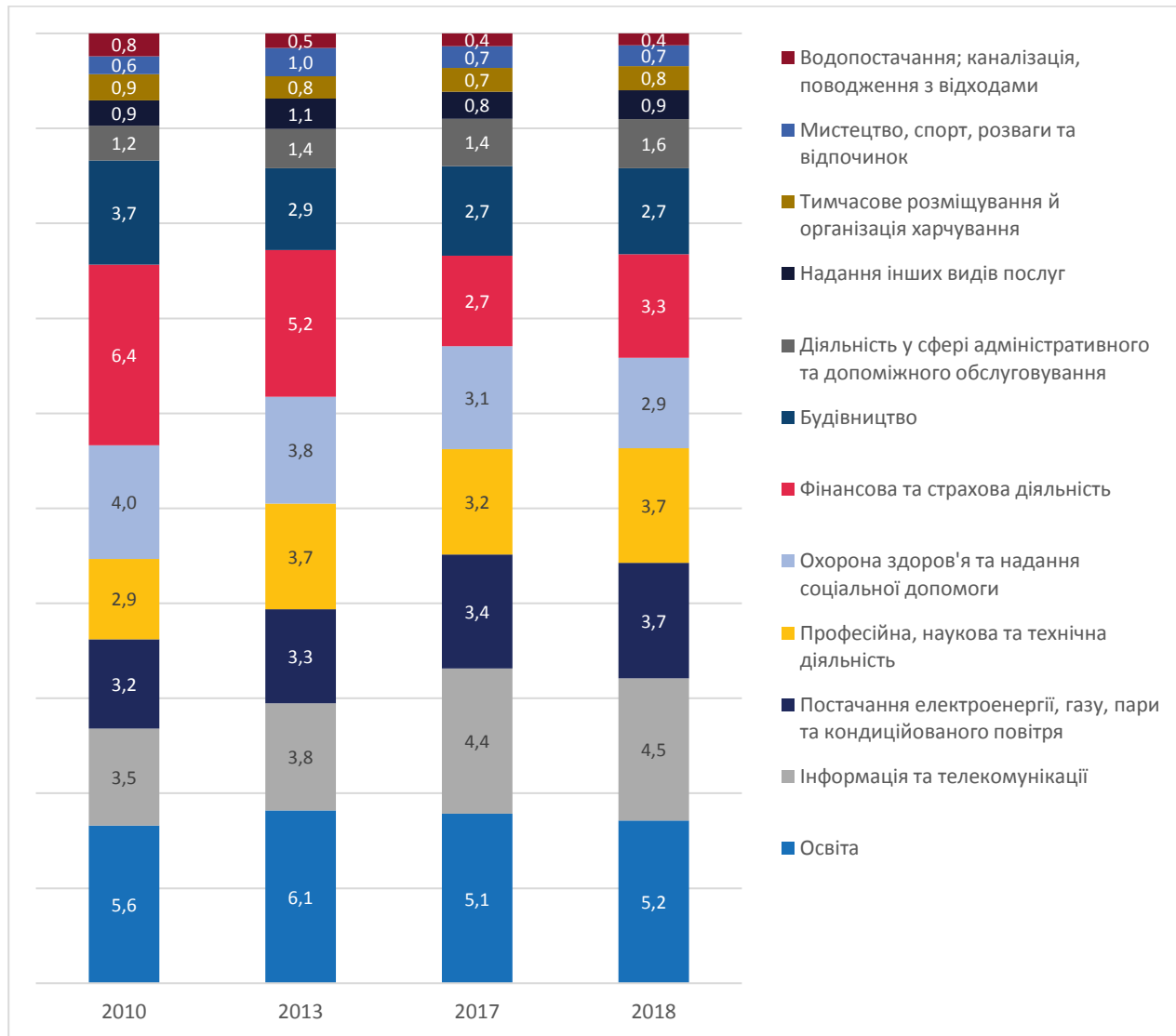
Джерело: Державна служба статистики України.

Оптова та роздрібна торгівля займають найбільшу частку в структурі ВДВ і становлять приблизно шосту частину ВДВ (у 2018 році – 15,6%). Частка переробної промисловості у 2018 році становить

сьому частину ВДВ (у 2018 році – 13,6%). Значно змінювалася частка сільського господарства у структурі ВДВ: з 8,4% у 2010 році до 14,2% у 2015 році і до 12% у 2017 і 2018 рр.

Протягом усього періоду зростає частка сфери державного управління й оборони: з 5,2% у 2010 році до 7,1% у 2018 році.

Зменшилася частка «Інше» (структуру видів економічної діяльності, які входять до «Інше», див. на рис. 5) з 33,8% у 2010 році до 30,4% у 2018 році. Структура валової доданої вартості і її зміни див. у Додатку 1.

Рис. 5. Інші складові валової доданої вартості, у % до ВДВ

Джерело: Державна служба статистики України.

Валовий внутрішній продукт за категоріями доходу

За методом¹⁴ доходів ВВП визначається як сума первинних доходів: оплати праці найманих працівників, податків, за винятком субсидій на виробництво та імпорту, валового прибутку і змішаного доходу за видами економічної діяльності за всіма інституційними секторами економіки.

Відповідно до методики Державної служби статистики України валовий прибуток – це прибуток, отриманий у результаті процесу виробництва, до виключення процентів або інших доходів від власності, які належать до виплати за фінансовими та іншими матеріальними невиробленими активами, необхідними для здійснення виробництва. Чистий прибуток визначається шляхом виключення з валового прибутку споживання основного капіталу.

Змішаний дохід – це дохід некорпоративних підприємств (сектор домашніх господарств), де члени домашнього господарства можуть здійснювати неоплачувані трудові витрати, до складу яких входять винагороди за роботу і котрі неможливо відокремити від доходу (прибутку) власника або підприємця.

Усі показники ВВП за категоріями доходу у фактичних цінах протягом 2010–2018 рр. мали тенденцію до зростання (див. рис. 6).

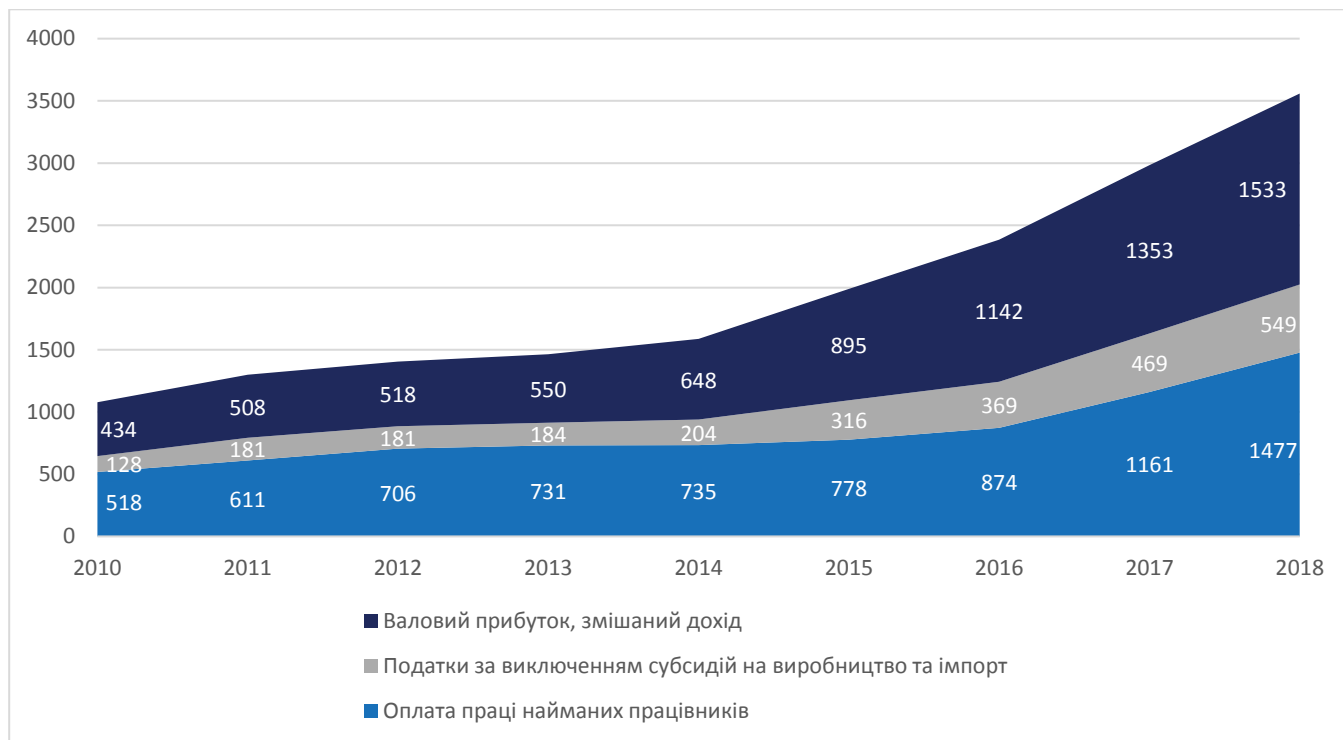

Рис. 6. Складові ВВП за категоріями доходу, у фактичних цінах, млрд грн

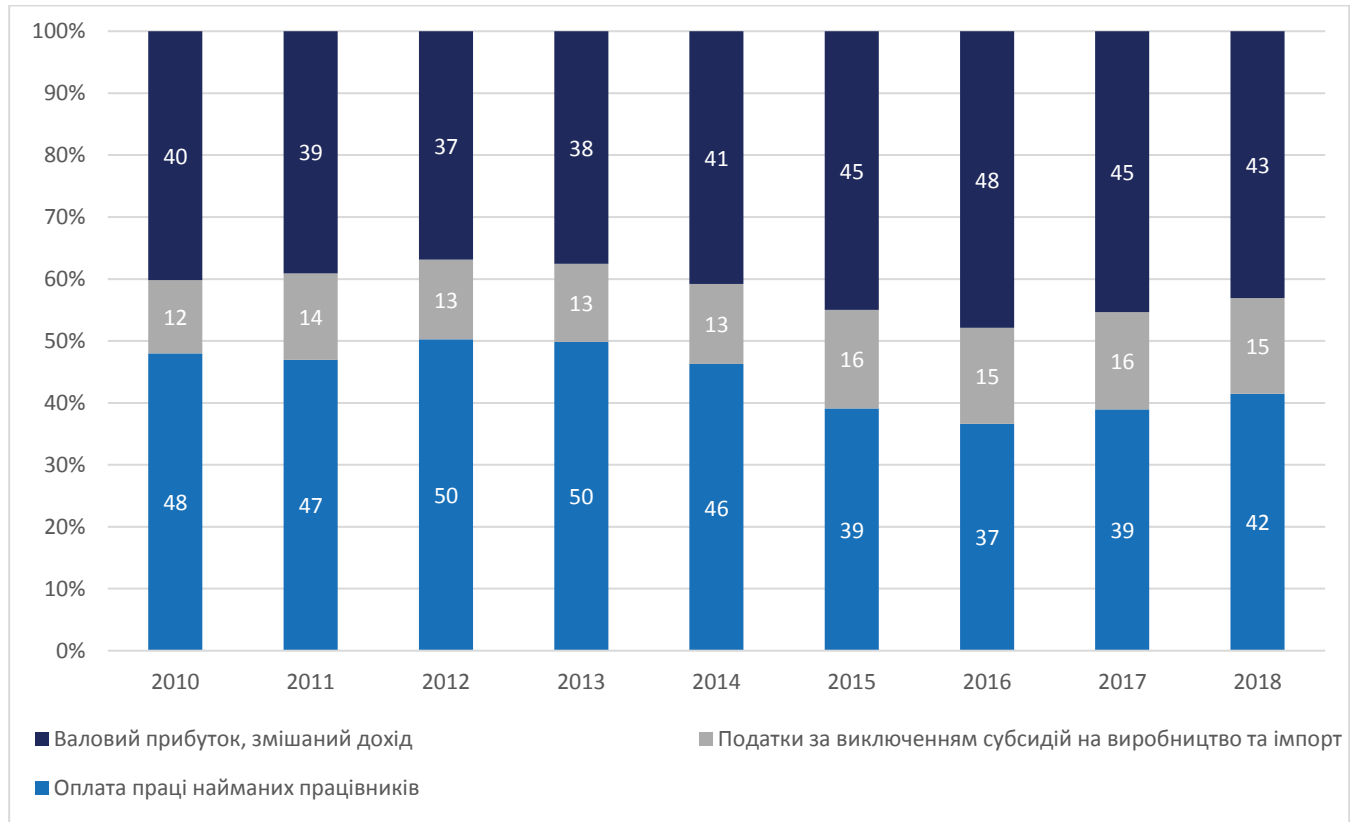
¹⁴ Методика розрахунку валового внутрішнього продукту за виробничим методом і за доходами. Отримано з: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2004/610/met_vvp_vm_d.zip.

Джерело: Державна служба статистики України.

Протягом 2010–2018 рр. спостерігається зміна структури ВВП за категоріями доходу. Зросла частка валового прибутку і змішаного доходу з 40% у 2010 році до 43% у 2018 році. Проте з 2016 року до 2018 року відбувалося зниження – з 48% до 43%.

Частка податків протягом 2010–2018 рр. зросла з 12 до 15%.

Частка оплати праці найманих працівників протягом 2010-2016 років знижувалася з 48% до 37%, і почала зростати і станом на 2018 рік становила 42%.

Рис. 7. Структура ВВП за категоріями доходу, у %

Джерело: Державна служба статистики України.

Цей метод не є основним, оскільки не всі показники доходів розраховуються на основі звітних даних, частина з них визначається балансовим методом. Так, валовий прибуток і змішаний дохід визначаються як різниця між ВДВ, розрахованим за видами економічної діяльності виробничим методом, з одного боку, й оплатою праці найманих працівників, чистих інших податків, пов'язаних з виробництвом, з іншого. Зазначений метод використовується в основному для аналізу вартісної структури ВВП.

Валовий внутрішній продукт за категоріями кінцевого використання

ВВП за категоріями кінцевого використання¹⁵ визначається як сума кінцевих споживчих витрат (інституційних секторів домашніх господарств; некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства; загального державного управління), валового нагромадження капіталу (валового нагромадження основного капіталу; зміни запасів матеріальних оборотних коштів; придбання, окрім вибуття цінностей) та сальдо експорту-імпорту товарів і послуг.

Кінцеві споживчі витрати інституційних секторів економіки визначаються за принципом «хто фінансує витрати». Показники кінцевого споживання деталізують рахунок використання наявного доходу СНР (системи національних рахунків) і показують, яким чином домашні господарства, організації сектору загального державного управління і некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства, використовують наявний дохід для придбання споживчих товарів та послуг.

Валове нагромадження – це сукупний показник, який характеризує чисте придбання (окрім вибуття) резидентами товарів і послуг, вироблених і наданих у поточному періоді, але неспожитих у ньому. Він включає валове нагромадження основного капіталу, зміну запасів матеріальних оборотних коштів, придбання, окрім вибуття цінностей.

Валове нагромадження основного капіталу (ВНОК) – це приріст нефінансових активів, які протягом тривалого часу використовуються в процесі виробництва. До його складу включається приріст виробленого основного капіталу, поліпшення існуючого основного капіталу і невироблених активів, витрати з передачі права власності. Величина валового нагромадження основного капіталу оцінюється на основі загальної вартості основних засобів, придбаних інституційними одиницями (окрім реалізованих) у звітному періоді, а також збільшення невироблених активів, що відбулося в результаті продуктивної діяльності інституційних одиниць.

Валове нагромадження основного капіталу включає такі основні типи:

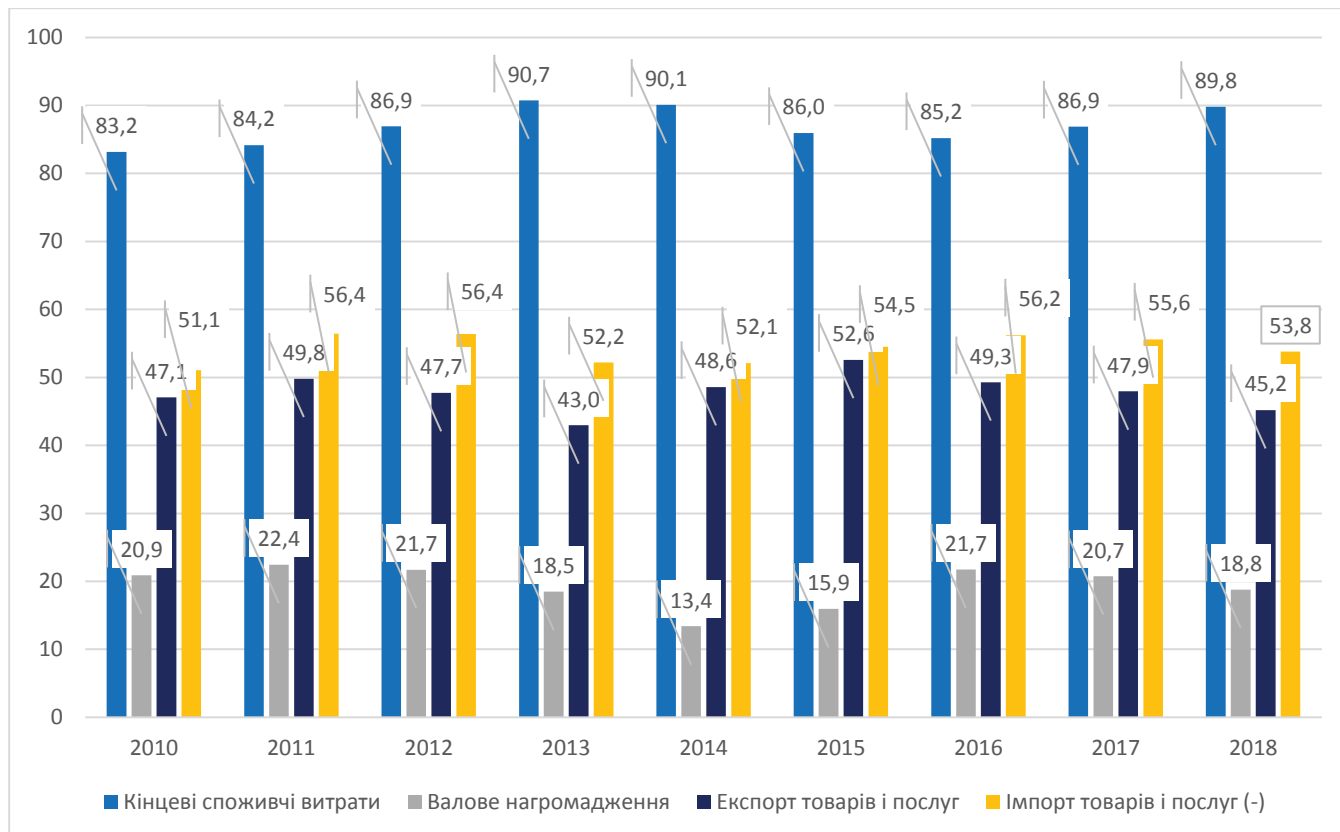
- придбання, окрім вибуття, нових або існуючих матеріальних основних засобів (житлових будівель, інших будівель та споруд, машин та обладнання), культивованих активів (поголів'я дорослої та продуктивної худоби, садів, виноградників та інших багаторічних насаджень), а також інші матеріальні активні засоби (бібліотечні фонди);
- придбання, окрім вибуття, нових або існуючих нематеріальних основних засобів (витрати на розвідування корисних копалин, засоби програмного забезпечення, розважальні програми, оригінали літературно-художніх творів, інші нематеріальні активи, які належать до основних засобів);
- витрати на покращення невироблених матеріальних активів, до яких належать капітальні витрати на поліпшення земель та підготовку їх до використання;

---

¹⁵ Методологічні положення щодо річного розрахунку валового внутрішнього продукту за категоріями кінцевого використання. Отримано з: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2006/581/met_kin_vyk.zip.

- витрати, пов'язані з передачею прав власності на невироблені активи, які включають матеріальні (природні активи, некультивовані біологічні ресурси, водні ресурси під землею) та нематеріальні активи (авторські права, патенти, ліцензії тощо).

Структура ВВП за категоріями кінцевого використання показана на рис. 8.

Рис. 8. Структура ВВП за категоріями кінцевого використання, у % до ВВП

Джерело: Державна служба статистики України.

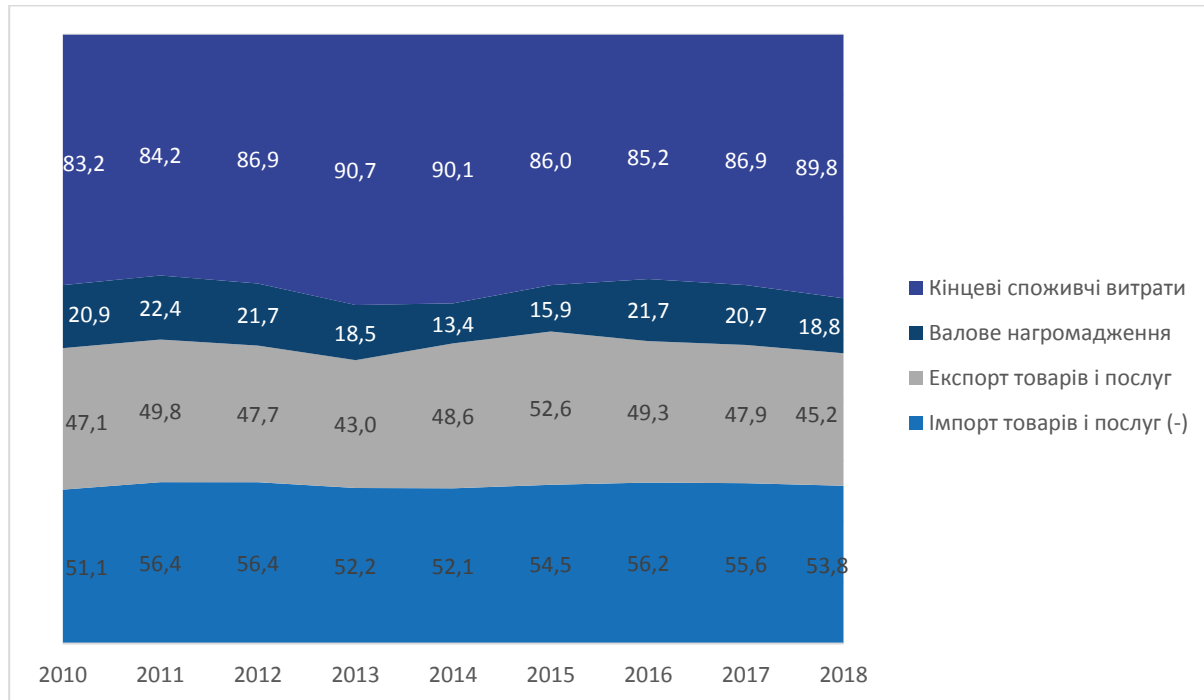
Традиційно найбільшу частку ВВП займають кінцеві споживчі витрати. Після її зростання протягом 2010–2013 рр. з 83 до 91% надалі спостерігається зменшення частки кінцевих споживчих витрат до 85% в 2016 році і зростання до 90% у 2018 році.

У період політичного протистояння і початку російської агресії в 2013–2015 рр. спостерігається скорочення частки валового нагромадження, так само як і з 2016 року (21,7%) до 2018 року (18,8%).

Розрахунок ВВП за категоріями кінцевого використання дає можливість побачити відношення експорту й імпорту до валового внутрішнього продукту, що характеризує відкритість економіки. Незважаючи на значне скорочення вартісних обсягів експорту й імпорту, їх відношення до ВВП (традиційні показники відкритості економіки) за останні 8 років навіть дещо збільшилися. Відкритість економіки має низку переваг (ефективний розподіл і використання ресурсів, підвищення конкурентоспроможності виробництва, поширення світового досвіду: передача

технологій, навичок тощо), тоді як макроекономічна волатильність, яку часто пов'язують з відкритістю економіки, значною мірою залежить від конкурентоспроможності товарів та послуг вітчизняного виробництва як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках¹⁶.

Більш детальна структура складових ВВП за категоріями кінцевого використання зображена на рис. 9.

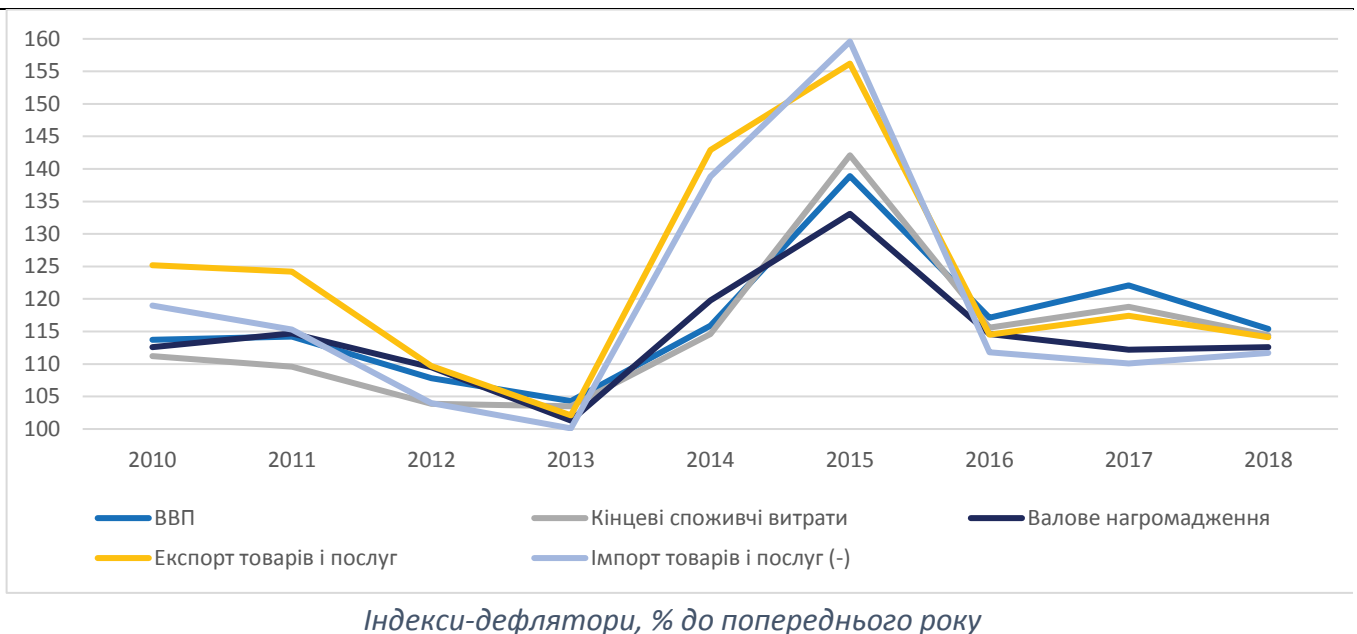
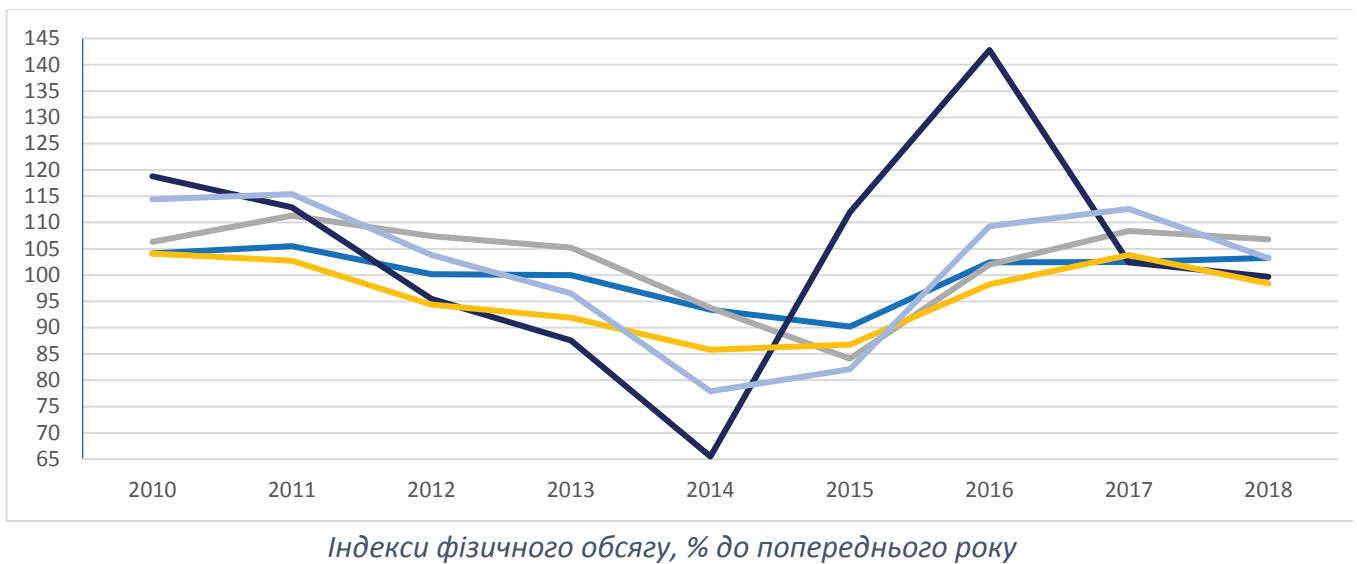
Рис. 9. Структура ВВП за категоріями кінцевого використання, у % до ВВП

Джерело: Державна служба статистики України.

Детальніше структуру ВВП за категоріями кінцевого використання див. у Додатку 3.

Загальні тенденції (див. рис. 10) підтверджують подані вище висновки, що зростання номінального ВВП протягом 2010–2018 рр. відбувалося більшою мірою через інфляційні процеси в країні.

¹⁶ Аналіз тенденцій зовнішньої торгівлі товарами України за регіонами і товарними групами. Отримано з: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50356637>.

Рис. 10. Індекси фізичного обсягу й індекси-дефлятори складових ВВП за категоріями кінцевого використання, % до попереднього року

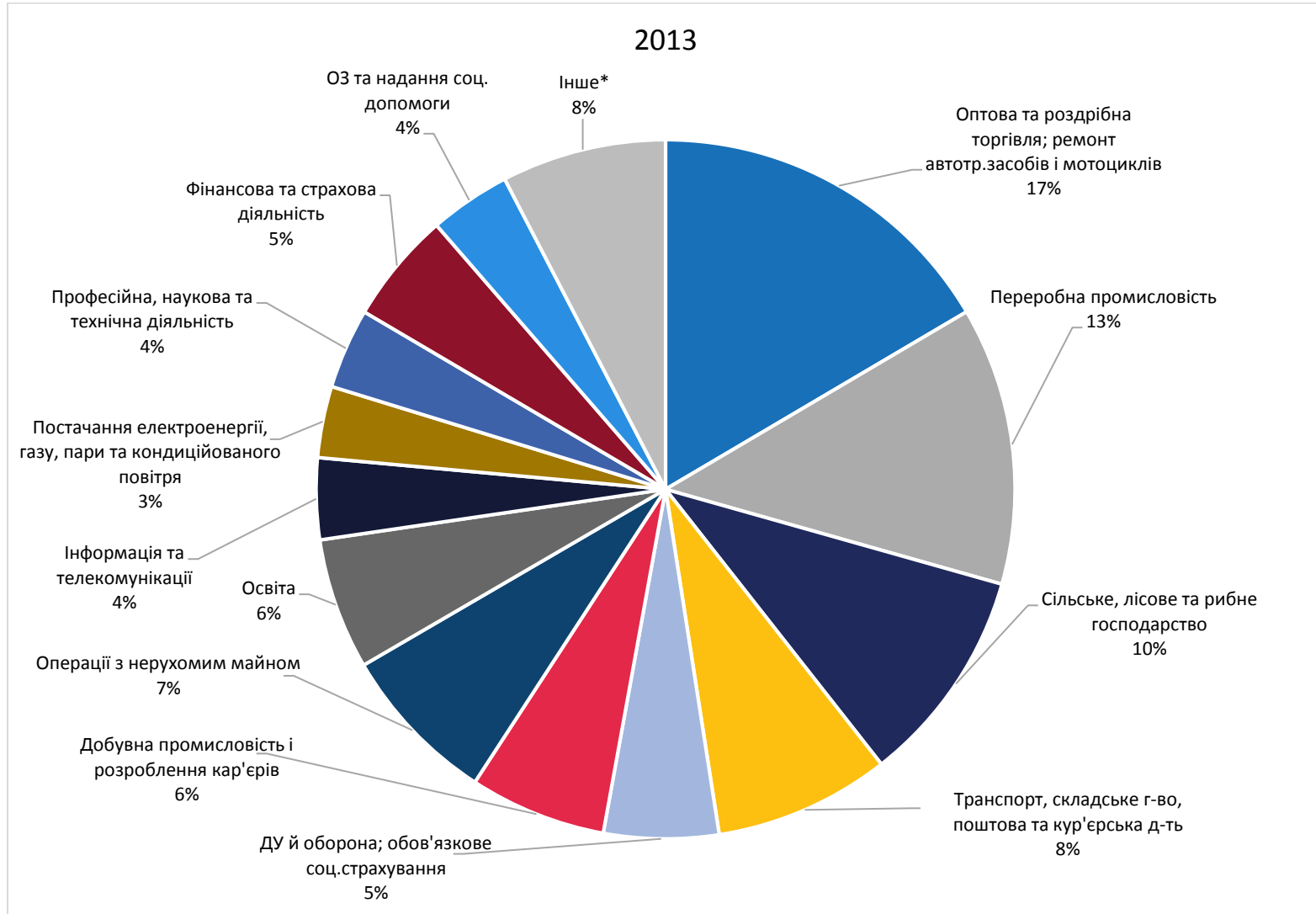
Джерело: Державна служба статистики України.

З 2012 року обсяги зовнішньої торгівлі скорочувалися: експорт – унаслідок низки торговельних війн з Російською Федерацією та зниження цін на сировинні товари, імпорт – через зменшення енергоспоживання. Ці процеси суттєво поглибилися в 2014–2015 рр. через збройну агресію РФ на Сході України, нові обмеження з боку РФ та стиснення внутрішнього попиту¹⁷.

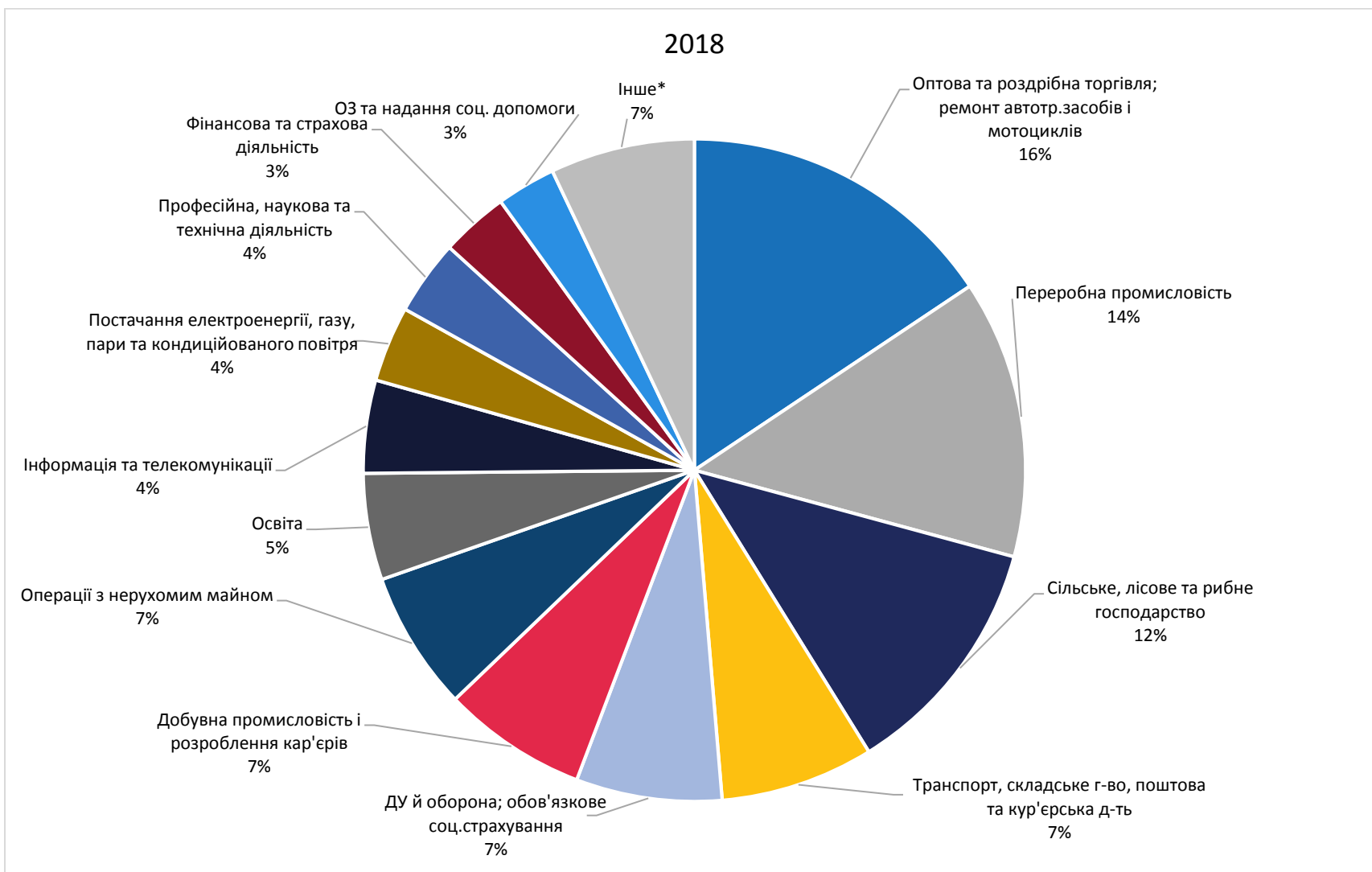
¹⁷ Аналіз тенденцій зовнішньої торгівлі товарами України за регіонами і товарними групами. Отримано з: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50356637>.

Структура валової доданої вартості у 2013 і 2018 рр., у % до ВДВ

* «Інше» – галузі, частка яких становить менше 3% у ВДВ, включає: Будівництво; Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; Надання інших видів послуг; Тимчасове розміщування й організація харчування; Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; Водопостачання; каналізація, поводження з відходами.

* «Інше» – галузі, частка яких становить менше 3% у ВДВ, включає: Будівництво; Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; Надання інших видів послуг; Тимчасове розміщування й організація харчування; Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; Водопостачання; каналізація, поводження з відходами.

Таблиця Д 2.1

Валовий внутрішній продукт за виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності

у фактичних цінах, млрд грн

	2017				2018			
	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
Валовий внутрішній продукт	591,0	664,8	833,1	894,0	705,0	810,8	994,9	1048,0
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	20,5	28,5	143,3	113,0	23,1	37,1	161,4	139,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	35,8	44,2	46,0	55,3	43,1	51,3	55,9	63,0
Переробна промисловість	69,2	89,4	97,2	113,6	81,5	102,6	107,7	118,0
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	23,3	19,9	20,8	22,7	29,9	26,0	26,5	28,9
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1,9	2,6	2,7	2,6	2,3	3,1	3,2	3,1
Будівництво	10,0	13,9	17,4	26,9	11,8	17,5	21,6	32,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	83,5	100,0	111,5	126,4	96,6	111,9	128,2	134,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	40,9	45,3	51,7	52,3	48,8	54,5	60,7	62,0
Тимчасове розміщування й організація харчування	3,8	4,6	5,0	4,7	5,3	5,9	6,2	5,7
Інформація та телекомунікації	23,7	26,7	29,1	31,3	29,6	32,7	35,8	38,9
Фінансова та страхова діяльність	15,2	16,1	18,6	19,2	23,3	21,7	26,3	28,6
Операції з нерухомим майном	39,3	43,6	43,2	44,6	46,8	52,7	52,4	53,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	15,4	19,5	23,4	21,9	22,0	27,1	31,1	30,2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	7,7	8,9	9,8	9,6	10,2	12,1	12,6	12,5
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	32,9	37,6	40,4	47,4	45,4	52,9	55,7	60,8
Освіта	30,8	33,8	29,5	35,0	37,7	41,0	35,8	42,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	15,7	18,2	19,9	24,6	17,6	22,2	20,7	26,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	3,5	3,8	4,1	5,1	4,3	4,7	5,0	6,1
Надання інших видів послуг	4,5	5,0	5,5	5,7	6,1	6,9	7,3	7,6
Валова додана вартість	477,4	561,6	719,1	762,0	585,3	683,6	854,2	893,9
Податки на продукти	114,4	105,3	116,6	136,8	120,7	129,1	143,0	157,6
Субсидії на продукти	-0,8	-2,2	-2,5	-4,8	-1,0	-1,9	-2,4	-3,5

Таблиця Д 2.2

Валовий внутрішній продукт за категоріями кінцевого використання
у фактичних цінах, млрд грн

	2017				2018			
	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
Валовий внутрішній продукт	591,0	664,8	833,1	894,0	705,0	810,8	994,9	1048,0
Кінцеві споживчі витрати	554,4	608,6	655,0	774,6	690,9	765,9	803,3	936,6
<i>у тому числі:</i>								
<i>домашніх господарств</i>	417,5	466,3	508,9	568,3	526,9	570,5	638,0	695,6
<i>некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства</i>	5,3	5,6	5,9	6,0	6,4	6,6	6,8	7,1
<i>сектору загального державного управління</i>	131,5	136,6	140,1	200,3	157,7	188,7	158,5	234,0
<i>у тому числі:</i>								
<i>індивідуальні споживчі витрати</i>	88,4	79,8	75,7	109,7	101,3	114,1	75,4	121,6
<i>колективні споживчі витрати</i>	43,1	56,8	64,4	90,6	56,4	74,6	83,1	112,4
Валове нагромадження	73,1	101,9	247,9	195,9	67,1	95,9	305,7	199,3
<i>у тому числі:</i>								
<i>валове нагромадження основного капіталу</i>	75,6	104,4	120,6	176,7	103,2	139,7	153,7	214,3
<i>зміна запасів матеріальних оборотних коштів</i>	-2,6	-2,6	127,3	19,2	-36,3	-43,9	151,8	-15,2
<i>Придбання, окрім вибуття цінностей</i>	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Експорт товарів і послуг	342,1	341,2	351,5	395,3	377,8	384,0	400,6	446,5
Імпорт товарів і послуг (-)	378,6	387,0	421,3	471,8	-430,8	-435,0	-514,7	-534,4

Таблиця Д 2.3

Валовий внутрішній продукт за категоріями доходу
у фактичних цінах, млрд грн

	2017				2018			
	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
Валовий внутрішній продукт	591,0	664,8	833,1	894,0	705,0	810,8	994,9	1048,0
Оплата праці найманих працівників	248,6	291,6	298,0	323,2	322,9	376,7	376,9	400,5
Податки, за винятком субсидій на виробництво та імпорт	117,1	105,3	115,7	130,8	123,9	129,7	142,5	152,5
Валовий прибуток, змішаний дохід	225,3	267,9	419,5	440,1	258,3	304,4	475,4	495,1

Валовий внутрішній продукт за категоріями кінцевого використання

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
у фактичних цінах; млн грн									
Валовий внутрішній продукт	1079346	1299991	1404669	1465198	1586915	1988544	2385367	2982920	3558706
Кінцеві споживчі витрати	897583	1094231	1221163	1329632	1429959	1709213	2032328	2592546	3196756
у тому числі:									
домашніх господарств	680164	858905	950212	1047096	1120876	1317110	1569702	1961064	2431014
некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства	8155	9619	8984	10265	12873	15788	18899	22934	26826
сектору загального державного управління	209264	225707	261967	272271	296210	376315	443727	608548	738916
у тому числі:									
індивідуальні споживчі витрати	137014	147603	174615	184189	183008	220859	251661	353596	412316
колективні споживчі витрати	72250	78104	87352	88082	113202	155456	192066	254952	326600
Валове нагромадження	225296	291678	305031	270895	212591	316841	518201	618914	667953
у тому числі:									
валове нагромадження основного капіталу	183867	229403	266795	247054	224327	269422	368691	477376	610875
зміна запасів матеріальних оборотних коштів	41068	61774	37508	23641	-12077	47231	148581	141293	56284
придбання, за винятком вибуття цінностей	361	501	728	200	341	188	929	245	794
Експорт товарів і послуг	507869	647608	670319	629401	771129	1045928	1175953	1430230	1608890
Імпорт товарів і послуг (-)	551402	733526	791844	764730	826764	1083438	1341115	1658770	1914893
відсотків до підсумку									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Валовий внутрішній продукт	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Кінцеві споживчі витрати	83,2	84,2	86,9	90,7	90,1	86,0	85,2	86,9	89,8
у тому числі:									
домашніх господарств	63,0	66,1	67,6	71,5	70,6	66,2	65,8	65,7	68,3
некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства	0,8	0,7	0,6	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
сектору загального державного управління	19,4	17,4	18,6	18,6	18,7	18,9	18,6	20,4	20,8
у тому числі:									
індивідуальні споживчі витрати	12,7	11,4	12,4	12,6	11,5	11,1	10,6	11,9	11,6
колективні споживчі витрати	6,7	6,0	6,2	6,0	7,1	7,8	8,1	8,5	9,2
Валове нагромадження	20,9	22,4	21,7	18,5	13,4	15,9	21,7	20,7	18,8
у тому числі:									
валове нагромадження основного капіталу	17,0	17,6	19,0	16,9	14,1	13,5	15,5	16,0	17,2
зміна запасів матеріальних оборотних коштів	3,8	4,8	2,7	1,6	-0,8	2,4	6,2	4,7	1,6
придбання, за винятком вибуття цінностей	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0
Експорт товарів і послуг	47,1	49,8	47,7	43,0	48,6	52,6	49,3	47,9	45,2
Імпорт товарів і послуг (-)	51,1	56,4	56,4	52,2	52,1	54,5	56,2	55,6	53,8

вул. Лютеранська, 28а, офіс 1
тел. +38 044 290 47 37
01024, Київ, Україна
info@feao.org.ua
www.feao.org.ua
www.facebook.com/feao.vru/

© Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2019
Передрук цього матеріалу авторизований. Дозвіл на використання або передрук
тексту необхідно отримати напряму від власників прав.